

Освіта. Культурне право

Ти маєш права
ЛЮДИНИ!

Підготувала Рошко Ірина ДО-21

- У найбільш загальному розумінні ці права за своєю суттю є мірою духовності, яку гарантує особі держава із урахуванням умов життя й діяльності громадян, суспільства і держави.
- За своїм змістом культурні права і свободи - це суб'єктивні права людини в культурній (духовній, ідеологічній) сфері, це - певні можливості доступу до духовних здобутків свого народу і всього людства, їх засвоєння, використання й участі у подальшому їх розвитку.

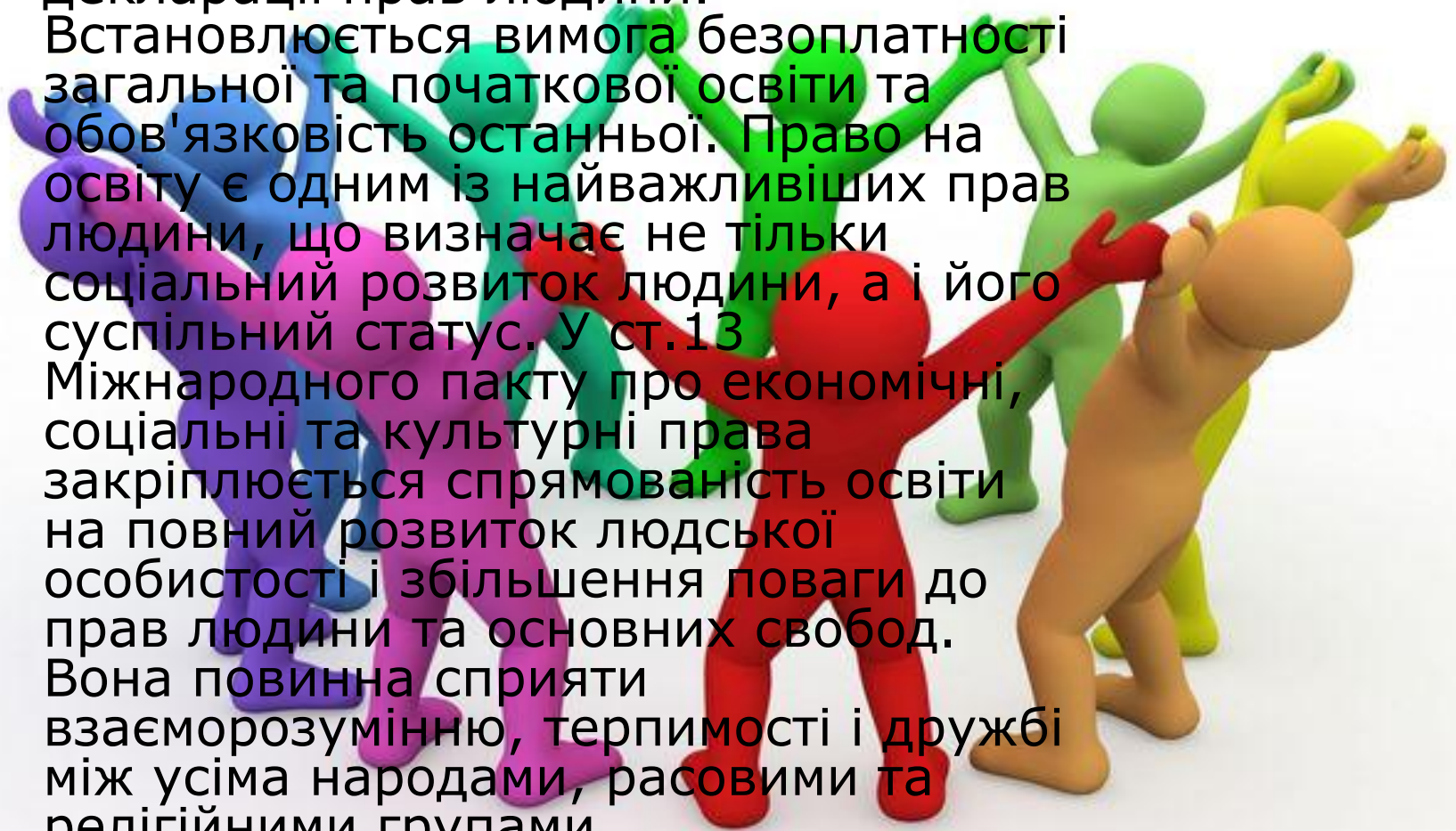

- Утвердження і забезпечення права людини на освіту в будь-якій країні є одним з найважливіших обов'язків держави. Це зумовлено тим, що освіта в сучасному глобалізованому й інформатизованому світі все більше стає вирішальним чинником суспільного прогресу і національної безпеки, важливою складовою повного розвитку людської особистості, збільшення поваги до прав і свобод людини.
- Сьогодні цілком очевидно, що без необхідної освіти людина не зможе забезпечити собі належних умов життя і реалізуватись як особистість, а також усвідомити і захистити свої права. Високий рівень освіченості населення є важливим чинником, що позитивно впливає на створення сприятливих умов для повної реалізації прав і свобод людини і громадянина.

dreamstime.com

- Кожен має право на освіту, визначається у ст. 26 Загальної декларації прав людини. Встановлюється вимога безоплатності загальної та початкової освіти та обов'язковість останньої. Право на освіту є одним із найважливіших прав людини, що визначає не тільки соціальний розвиток людини, а і його суспільний статус. У ст.13 Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права закріплюється спрямованість освіти на повний розвиток людської особистості і збільшення поваги до прав людини та основних свобод. Вона повинна сприяти взаєморозумінню, терпимості і дружбі між усіма народами, расовими та релігійними групами..

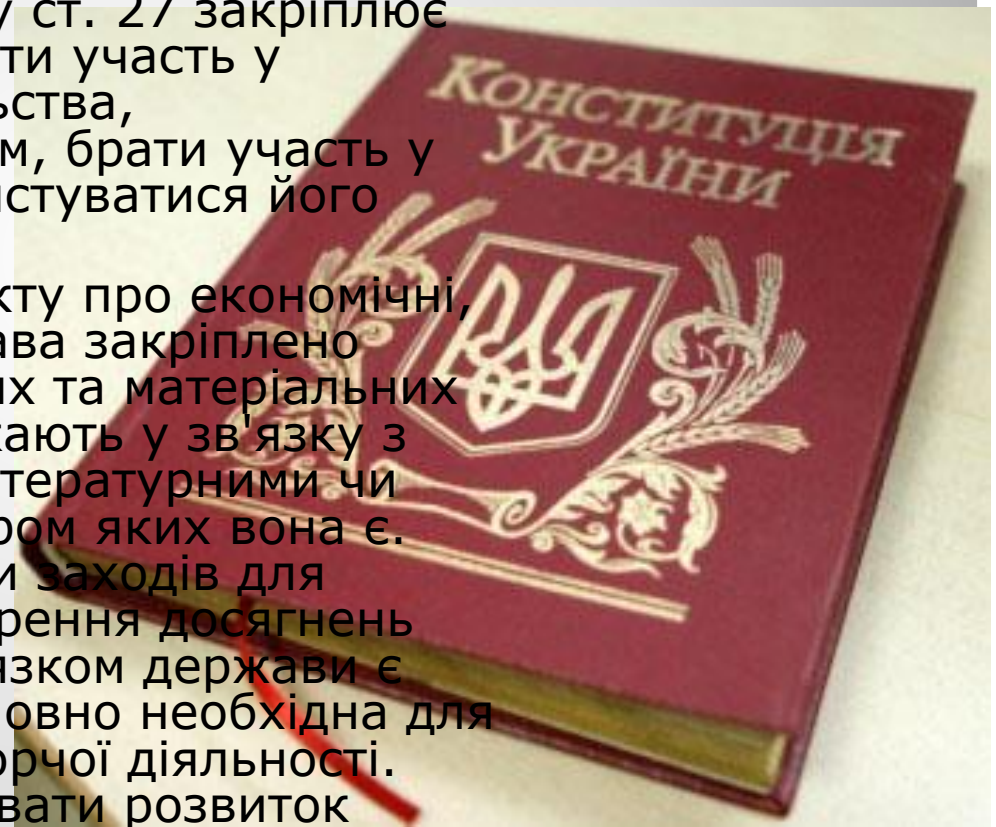

- Ідеологічний плюралізм суспільства відображає також академічна свобода (свобода викладання). Вона передбачає право вчителя викладати свій предмет так, як він вважає за потрібне. Учням та їх батькам академічна свобода дає право обирати таких викладачів, чиї погляди та підходи до дисципліни, що вивчається, вбачаються найбільш прийнятними. Це право впливає із п. 3 та 4 ст. 13 Міжнародного пакту про економічні соціальні та культурні права. Конституція України, закріплюючи в ст. 53 право на освіту та обов'язковість повної загальної середньої освіти визначає, що безоплатною є освіта, в тому числі і вища в державних та комунальних навчальних закладах. Це право має кожний громадянин незалежно від соціального походження, національності, політичних, релігійних та інших переконань, статі, майнового стану та інших ознак.

Право громадян на освіту забезпечується:

- розгалуженою мережею навчально-виховних закладів, які можуть бути як державними, так і приватними;
- системою наукових установ, закладів підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів;
- відкритим характером навчально-виховних закладів;
- створення умов для вільного вибору профілю навчання відповідно до їх інтересів та уподобань;
- різними формами навчання - очною, заочною, вечірньою; останнім часом з'явилась ще й дистанційна форма навчання.

- Право на вільний доступ до культурних цінностей належить до третього покоління прав людини і знайшло своє конституційне закріплення порівняно недавно. Дуже часто це право пов'язують зі свободою творчості та захистом інтелектуальної власності. Загальна декларація прав людини у ст. 27 закріплює право кожного вільно брати участь у культурному житті суспільства, захоплюватись мистецтвом, брати участь у науковому прогресі і користуватися його благами.
- У ст. 15 Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права закріплено право на захист моральних та матеріальних інтересів особи, що виникають у зв'язку з будь-якими науковими, літературними чи художніми працями, автором яких вона є. Держава повинна вживати заходів для охорони, розвитку і поширення досягнень науки та культури. Обов'язком держави є повага свободи, що безумовно необхідна для наукових досліджень і творчої діяльності. Держави повинні заохочувати розвиток міжнародних контактів та співробітництва у науковій та культурній галузях.

- Заохочення та захист культурних прав людини є завданням спеціалізованої міжнародної організації - ЮНЕСКО. До компетенції ЮНЕСКО входить захист права на освіту, права на використання наукових досягнень, права на безперешкодну участь у культурному житті та інші. ЮНЕСКО видала низку рекомендацій щодо закріплення та гарантій здійснення культурних прав. Вони знайшли своє відображення і під час прийняття Конституції України 1996 року.

- Свобода літературної, художньої наукової і технічної творчості (ст. 54 Конституції України) має загальний характер, тобто цією свободою володіють усі громадяни, а не тільки особи творчих професій. Хоча творчі починання властиві всім видам праці, але найширше вони втілюються у сфері інтелектуальної, духовної діяльності, тому у ст. 54 Конституції України зазначається, зокрема, що свобода творчості гарантується захистом інтелектуальної власності громадян, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності: право на результати інтелектуальної, творчої діяльності гарантується, зокрема, заборонаю використовувати або поширювати без згоди авторів результати їх інтелектуальної, творчої діяльності, за винятками, встановленими законом.
- Крім того, держава сприяє розвитку науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством. Культурна спадщина охороняється законом. Держава забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, вживає заходів для повернення в Україну культурних цінностей народу, які опинилися за її межами (ст. 54).

- Право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності реалізується за допомогою низки законодавчих актів, якими забезпечується право на вибір та провадження інтелектуальної, творчої діяльності, а також забезпечуються права інтелектуальної власності, авторські права і зв'язані з ними майнові права та моральні інтереси. Об'єктами права інтелектуальної власності є твори науки, літератури й мистецтва, винаходи, моделі, промислові зразки, раціоналізаторські пропозиції, знаки для товарів і послуг, результати науково-дослідних робіт та інші здобутки інтелектуальної праці. Ці права гарантуються тим, що без згоди автора (власника) ніхто не може використовувати їх, крім винятків, визначених законом.

- З метою захисту своїх прав особа, яка має авторське право або будь-яку правомочність на твір, для посвідчення авторства на обнародований чи необнародований протягом терміну охорони авторського права твір може його зареєструвати в офіційних державних реєстрах. Про реєстрацію прав автора видається свідоцтво.

